

Lauri Jäntin palkinto Mirikka Lappalaisen Susimessulle

Lauri Jäntin palkinnon vuonna 2010 saa **Mirikka Lappalainen** teoksestaan *Susimessu. 1590-luvun sisällissota Ruotsissa ja Suomessa*, kustantajana Siltala. Palkinto on 15 000 euron suuruinen, ja sen myöntää Lauri Jäntin säätiö tunnustuksena merkittävän suomenkielisen tietokirjan tekijälle.

Lisäksi säätiö antaa lisäksi kolme kunniamainintaa, kukin 5 000 euroa, seuraaville kirjailijoille: Tom Björklund ja Seppo Vuokko: *Mammutin aika – elämää jääkaudella*. Tammi
Tuomas Heikkilä: *Piirtoja ja kirjaimia. Kirjoittamisen kulttuurihistoriaa keskiajalla*. SKS
Hannu Karttunen: *Matkalla avaruuteen. Avaruustutkimuksen historia ja tekniikka*. Otava

Palkintoperustelut:

Lauri Jäntin palkinto

Mirikka Lappalainen: *Susimessu. 1590-luvun sisällissota Ruotsissa ja Suomessa*. Siltala.

Fil.tri Mirikka Lappalainen on nopeasti noussut suurelle yleisölle kirjoittavien historioitsijoidemme kärkijoukkoon. Tätä asemaa vahvistaa hänen uusin teoksensa *Susimessu. 1590-luvun sisällissota Ruotsissa ja Suomessa*. Suomalaisille rakkaaseen nuijasodan aiheeseen Lappalainen etsii tuoreen näkökulman käsittelemällä aikaa koko Ruotsin ja Pohjois-Euroopan kannalta, Rooman kirkkoa ja paaviakaan unohtamatta. Kustaa Vaasan ja hänen pojanpoikansa Kustaa II Aadolfin välinen levoton aika saa läpivalaisun, kun tarkastelussa ovat sen johtohahmot, aateli, kansan tunnot, etupäässä onnettomat taistelut sekä paavinuskon ja luterilaisuuden valtapolitiikka. Paljon on kirjoitettu Kustaa Vaasan pojista Eerikistä, Juhanasta, Kaarlesta samoin kuin Sigismundista, Klaus Flemingistä ja Jaakko Ilkasta, mutta Lappalainen laajentaa näkökulmaa ja pystyy syventämään heidän persooniaan. Samalla hän luo, ei järjestystä, mutta ymmärrettävyyttä tuohon kaoottiseen historian vaiheeseen.

Kunniamaininnat:

Tom Björklund – Seppo Vuokko: *Mammutin aika – elämää jääkaudella*. Tammi.

Taiteilija Tom Björklundin ja biologi Seppo Vuokon *Mammutin aika* tarkastelee jääkautta ja sen kaikkialla näkyviä jälkiä biologian näkökulmasta. Se kertoo monipuolisesti muinaisuuden mammuttiarojen, metsien ja vuoristojen kasvillisuudesta ja eläimistöstä, paljolti myös ihmisistä, niin neandertalilaisista kuin nykyihmisistäkin, geologista ja ilmastollista taustaa toki unohtamatta. Vuokon teksti on asiantuntevaa ja eloisaa, sanan parhaassa mielessä popularisoivaa, ja se valottaa laajalti niin jääkauden elinympäristöjen ekologiaa kuin inhimillisen kulttuurinkin alkuvaiheita. Tom Björklundin kuvitus hivelee silmää. Samalla se valaisee asioita; lukijan mieleen jäävät pitkäksi aikaa hämmästyttävät kuvat mammuteista ja biisoneista, mutta yhtä merkitseviksi nousevat kuvat muinaisista ihmisistä sekä pikkunisäkkäistä ja linnuista. Kirjan sanoma on selkeä: geologiset ja ilmastolliset syyt ovat muuttaneet luontoa paljon, mutta suurimpana syynä luonnon monimuotoisuuden tuhoutumiseen on ollut ihminen.

LAURI JÄNTIN SÄÄTIÖ

Tuomas Heikkilä: *Piirtoja ja kirjaimia. Kirjoittamisen kulttuurihistoriaa keskiajalla.* SKS.

Professori Tuomas Heikkilä kuljettaa lukijan keskiajan kirjurin kammioon teoksessaan *Piirtoja ja kirjaimia. Kirjoittamisen kulttuurihistoriaa keskiajalla.* Voimme nähdä edessämme hauraat papyrusrullat, kiiltäviksi hiotut pergamenttilehdet ja lumpuista valmistetun paperin. Heikkilän havainnollisen kielen ansiosta lukija ei ainoastaan näe keskiajan kirjoituskulttuurin arkea vaan hän haistaa sarvessa säilytettävän musteen tuoksun ja kuulee sulkakynän rapinan pergamentilla. *Piirtoja ja kirjaimia* kertoo kiehtovasti kirjainmerkkien kehittymisestä, kirjojen kuvituksesta, sitomisesta, käsikirjoitettujen teosten kohtalosta reformaation aikana ja kirjastojen merkityksestä. Teoksen erityinen ansio on Suomessa säilyneiden käsikirjoitusten esittely, sillä useimmat niistä ovat tähän asti olleet vain pienen tutkijajoukon tiedossa. Näin *Piirtoja ja kirjaimia* avartaa käsitystämme Suomen keskiajan kirjallisesta kulttuurista. Heikkilän teoksen loistelas ulkoasu tekee kunniaa keskiaikaisille edeltäjilleen.

Hannu Karttunen: *Matkalla avaruuteen. Avaruustutkimuksen historia ja tekniikka.* Otava.

Tähtitieteen dosentti Hannu Karttusen *Matkalla avaruuteen* tutustuttaa avaruuteen lähetettyjen laitteiden ja alusten historiaan, niiden rakentamisen vaiheisiin ja laitteiden avulla saatuihin tuloksiin, mutta myös ihmisiin avaruustutkimuksen takana. Muistamme Armstrongin ensi askeleet Kuun pinnalla, mutta moniko tietää, kuinka kova kilpajuoksu sekä idässä että lännessä sitä edelsi ja on seurannut? Eri alojen huippututkijat paneutuivat vuosikymmenten ajan raketitieteeseen ja sen liepeillä tapahtuneisiin tieteellisiin läpimurtoihin.

Karttunen ei vain listaa tapahtuneita, vaan kertoo miten ja miksi mitäkin tapahtui. Karttunen on armoitettu tarinankertoja, joka osaa tehdä tietokirjasta vetävän lukukokemuksen; kirjaa lukee kuin jännityskertomusta. *Matkalla avaruuteen* on tutkimuksellisesti kiinnostava ja monipuolinen teos. Upea kuvitus tukee kirjan sopivuutta myös maallikolle, jopa avaruudesta kiinnostuneille lapsille. Erilaisten lukijoiden tavoittaminen on haastavaa, ja siinä Karttunen on onnistunut.

Lauri Jäntin säätiö

Kanslianeuvos Lauri Jänntti perusti nimeään kantavan säätiön vuonna 1983. Säätiö tukee tietokirjallisuutta jakamalla vuosittain Lauri Jäntin palkinnon sekä antamalla kunniamainintoja merkittävien tietokirjojen tekijöille. Ensimmäisen Lauri Jäntin palkinnon sai professori Tuomo Polvinen 25 vuotta sitten. Säätiön viiden vuoden välein jaettavan kunniapalkinnon ovat saaneet akateemikko Eino Jutikkala ja prof. Riitta Konttinen merkittävästä työstä tietokirjallisuuden alalla. Uusi, joka kolmas vuosi jaettava lasten ja nuorten tietokirjapalkinto Tieto-Lauri jaettiin ensimmäistä kertaa viime syksynä professori Markku Löytöselle ja kuvittaja Riikka Jäntille.

Säätiön hallitus toimii palkintoraatina. Sen jäsenet ovat arkkitehti Ilona von Heiroth (pj.), professori Anto Leikola (vpj.), fil.tri Paula Havaste, dosentti Jorma Kaimio, lehtori Tuula Uusi-Hallila ja OTK KTM Claes von Heiroth (siht.).

Lisätietoja:

Ilona von Heiroth

ilona.von.heiroth@gmail.com

040-7153278

www.laurijantinsaatio.fi